

NOVA PRAVDA

GLASILO NARODNO-SOCIJALISTIČNE STRANKE.

Uredništvo in upravništvo: Ljubljana, »Narodni dom«,
I. nadstr. — Telefon: števil. 77.

Izhaja vsako soboto.

Mesečna naročnina: za tuzemstvo 6 Din, za inozemstvo 8 Din.

Inserati se računajo po velikosti in so cene na razpologo
v upravi.

Več pozitivnega dela.

Naš spor z Italijo glede opustošenja »Edinosti« v Trstu in sledečih demonstracij v Jugoslaviji se lahko smatra za poravnane. In ne baš častno za nas.

Kje je vzrok temu? Našemu zunanjemu ministru dr. Ninčiču se je v zadevi mnogo očitalo in predbacivalo. Kdor pozna mednarodne običaje medsebojnega občevarjanja med državami, ve, da po krivici. Naš zunanji minister ni mogel postopati drugače, kot je postopal in da se je nahajal Pribičević na njegovem mestu, bi moral postopati prav tako ali pa podati ostavko na svoj ministerski položaj. To Pribičević tudi ve in lahko bi svojo zavedno demagogično interpelacijo prepustil kakemu svojemu v diplomatskih odnosih manj verziranemu poslanec.

Da je ostalo pri nas samo pri protestnih zborovanjih in pri protestnih demonstracijah, bi tudi naš zunanji minister lahko govoril drugače. Ostali bi edino mi, ki imamo zahtevati za žaljenje, ki se je zgodilo našim sorojakom v Trstu, zadoščenje za naše, ne za nas, kar povdarjamo, ker naši rojaki v Italiji so danes po mednarodno priznanih pogodbah državljanji Italije in napad na »Edinost« je notranja zadeva Italije. pa naj se naš užaljeni narodnostni čut temu dejstvu še tako upira. Z napadom na »Edinost« ni bila žaljena naša država kot taka, s sežiganjem italijanskih trikolov in poskušanimi napadi na italijanske konzulate pa se je žalila narodna, oficijelna Italija kot država. In vsled lahkomišljenosti naših demonstrantov je prišla naša država naenkrat v vlogo obtoženca, mesto da bi igrala obtožitelja. Radi priznavamo, da se je vse zgodilo v upravičeni veliki razburjenosti nad ponovnimi italijanskimi nasilji, toda to še nikakor ne opravičuje dejanj, s katerimi samo slabimo in otežavamo položaj naših odgo-

vornih činiteljev, katere potem radi opljujemo, ko morajo priti naše grehe. Toliko le vsled tega, da bo enkrat jasno, kako so stvari pravzaprav stale in da ne bo več nepotrebnih in krivičnih obdolževanj.

Sedaj pa drugo! Jugoslovanska Matica je ob tej priliki izdala na vso javnost poziv, da naj vsakdo, ki mu je stvar naših rojakov v zaslužjenih pokrajinah pri srcu, v znak protesta proti italijanskemu nasilju pristopi kot član. In res smo čitali kakke tri dni pozneje notico v naših listih, da je v znak protesta proti italijanskemu nasilju pristopil k Jugoslovanski Matici — en član. Ziveli posnemalci! Ali jih je temu edincu sledilo še deset drugih? Morda, toda najbrže ne. Kljub temu, da smo prepričani, da najmanj tri četrtine demonstrantov se ni včlanjenih pri Jugoslovanski Matici.

In kaj se sicer stori v prid našim zaslužjenim rojakom. Ob obletnicah se napiše nekaj gorečih člankov, ob različnih prilikah se sprejemajo resolucije in drže govori, ki izjavljajo v končno osvobodjenje in tu in tam se zloži tudi malo občutna pesem. To je pa do malega že tudi vse, kar se stori s strani naše širše javnosti. Vse ostalo, resno in res koristno delo pa se prepušča nekaj posameznikom, ki seveda ob pomanjkanju vsake požrtvovalnosti v širokih narodnih vrstah ne morejo vršiti svoje naloge tako, kot bi jo mogli ob vsestranski delovni podpori.

In ta delovna podpora povsod in ob vsaki priliki, gmotna in moralna, edino ta bi bila pravi odgovor na italijanska izživljanja. In če bi se tega zavedali vsi naši demonstranti in se po tem ravnali, potem bi vse protestne demonstracije prav lahko odpale, ker naše delo bi bilo za Italijane in Italijo dovolj občuten protest.

Volilni rezultati v ČSR.

Praga, dne 17. novembra.

Volitve v ČSR so končane. Navzlic veliki propagandni akciji vseh 29 pri volitvah udeleženi strank, je potekla volilna borba popolnoma mirno.

Glavno agitacijsko sredstvo so bili shodi. Kjerkoli je imela kaka stranka vsaj nekaj svojih zaupnikov, je sklicala javen volilni shod. Tako n. pr. so priredili v celih volilnih kampanji narodni socialisti čez 5000 dobro obiskanih shodov in so posamezni govorniki absolvirali po 50 shodov. Shodov se niso udeleževali samo pristaši stranke, ki je sklicala zborovanje, ampak tudi pristaši drugih strank. Prav redko je prišlo na shodih do nedostojnih nastopov in se je prav povsod varovalo, da izražajo posamezni govorniki svoja mnenja stvarno in dostojno. O osebnih napadih niti govora ni bilo. Da so govorniki lahko obiskali veliko število shodov in to tudi na najoddaljenih mestih, je imela vsaka stranka na razpolago veliko število avtomobilov.

Poleg shodov so prirejale stranke tudi obhode po mestih. Narodno socialistična stranka je priredila obhod po Pragi. Na predvečer volitev so odkorakale v skupinah posamezne organizacije praških okrajev na Vaclavski trg z godbami in lampijoni. V tem sprevedu je bilo nad 5000 lampijonov, vsi zaznamovani s številko 21, katero je imela narodno socialistična stranka na kandidatski listi. Na Vaclavskem trgu so narodni socialisti zbrali čez 20.000 svojih pristašev. Z balkona so pozdravili množice volilcev zastopniki stranke in v navdušenih besedah predočili pomen volitev.

Vse stranke so izdale za čas volitev neštivilne plakate, na katerih se je z barvnimi slikami izražalo volilna gesla. Narodni socialisti so izdali večino svojih plakatov s slikami s protiklerikalno tendenco. Nasprotno so klerikalci izdali plakat, kjer je bila naslikana do doprsja žena s povzdignjenimi rokami z napisom, da je klerikalna stranka edina stranka čistih rok. K tej sliki so hudo mušneži pripominjali, da so klerikalci pokazali samo roke, dočim se nog niso upali, ker gotovo nimajo čistih. Poleg letakov je bilo med volilce razdeljenih na milijone in milijone letakov. Narodni socialisti so imeli v svoji službi tudi

aeroplan, ki je obletel celo Čehoslovaško in v vseh večjih krajih raztrosil letake.

Na dan volitev so na vseh voliščih poslovala strankine pisarne. Najzornejše so imeli narodni socialisti urejeno evidenco, kdo ima voliti in kdo je volil. Tako n. pr. so imeli narodni socialisti v Pragi za vsako hišo določene svoje zaupnike, katerih skrb je bila, da so prebivalci tiste hiše odšli na volišče in oddali glas strankinim kandidatom.

Male stranke so pri volitvah doživele popoln poraz. Demokrati disidenti, ki so žrtvovali milijone za volilno agitacijo, niso dosegli nobenega mandata.

V nedeljo dne 15. nov. so se na Čehoslovaškem vršile volitve za poslansko zbornico in senat. Poslanska zbornica izvoli 300 poslancev in senat 150 senatorjev. Volitev v poslansko zbornico in senat se je vršila objektivno. Vsak volilec je dobil po dve legitimaciji in po toliko kandidatskih list, kolikor je bilo v določenem kraju postavljenih kandidatur. Kot se je volilec pred volilno komisijo legitimiral, je stopil v oddeljen prostor, kjer je dal v kuverto tisto kandidatsko listo, katero je hotel voliti. Nato je vrgel zalepljeno kuverto v volilno skrinjico, preostale kandidatske liste pa na za to določen prostor. Za volilno tajnost je na Čehoslovaškem popolnoma preskrbljeno.

Prvi skrutinij volitev se je vršil v torek 17. novembra. V prvem skrutiniju se dodela mandati le onim strankam, ki so dosegle količnik. Količnik je znašal pri teh volitvah od 18 do 22.000 glasov. Stranka, ki pri prvem skrutiniju ni dosegla količnika, sploh ne dobi mandata, ker je izločena od drugega skrutinija. Pri drugem skrutiniju se štejejo preostanki strank, ki so dosegle količnik in se vpoštevajo tudi glasovi strank, ki pri prvem skrutiniju niso dosegle količnika, to pa na korist onih strank, ki so že dobile mandate.

Pri tej zamudni manipulaciji skrutinijev je razumljivo, da dosedaj še niso znani popolni rezultati volitev in se še prav posebej ne more ugotoviti, koliko bo dobila vsaka stranka mandatov.

O volitvah v Pragi, na Češkem in Moravskem je znan ta-le rezultat.

Narodni socialisti so dobili 556.483 (471.257) glasov. Češki socialni demokrati 551.982 (1.080.179) glasov. Komunisti 658.002 (0) glasov. Skupaj socialistične stranke 1.766.467 (1.551.436) glasov. V oklepajih označene številke se nanašajo na volitve l. 1920. —

Socialisti so torej dobili v historičnih deželah Čehoslovaške 215.031 glasov več kot pri volitvah l. 1920. Narodni socialisti so pri volitvah napredovali za 114.774 glasov.

Narodni demokrati so dobili 255.133 (387.552) glasov. Agrarci 697.940 (603.618) glasov. Klerikalci 590.513 (464.339) glasov. Obrtniki 273.143 (107.674) glasov. Skupaj so dobile meščanske stranke 1.817.729 (1.563.173) glasov. V oklepajih označene številke se nanašajo na volitve iz leta 1920.

Meščanske stranke so torej napredovale pri letošnjih volitvah za 254.556 glasov. Od tega števila so dobili agrarci 94.330, klerikalci 126.174 in obrtniki 165.469. več glasov kot leta 1920. Narodni demokrati so nazadovale od volitev iz l. 1920 za 131.419 glasov.

Narodni socialisti so pri volitvah ogromno napredovali. In navzlic dobremu razpoloženju v svojih vrstah in silni organizaciji niso pričakovali tako velikega porastka svojih glasov. Komunisti pri volitvah leta 1920 niso nastopili in so sedaj socialnim demokratom vzeli več kot polovico glasov. Dosedanji komunistični zastopniki v poslanski zbornici in senatu so bili izvoljeni na socialno demokratskem programu. Izredno so napredovali klerikalci in obrtniki. Kot je bilo pričakovati, so narodni demokrati zelo nazadovale, ker je v njihovih vrstah napravila veliko zmedo kandidatura Stranskega, ki se je ločil od dr. Kramafa.

V Pragi sami je bil izid volitev v poslansko zbornico ta-le:

Nar. socialistična stranka 104.045 (80.187) glasov. Agrarni disidenti 2094 (0) glasov. Češki soc. demokrati 41.453 (92.448) glasov, nemški nacionalisti 7415 (0) glasov, obrtniki 26.838 (10.188) glasov, nemški soc. demokrati 6672 (3335) glasov, krščanski socialisti 1543 (0) glasov, demokrati disidenti 19.098 (0) glasov, komunisti 66.438 (0) glasov. Narodni demokrati 79.419 (109.243) glasov. Agrarci 10.541 (2.390) glasov. Neodvisni komunisti 641 (0) glasov. Klerikalci 27.187 (14.578) glasov. Nemška zveza poljedelcev 1378 (0) glasov. Zidje 9300 (7707) glasov.

Narodni socialisti so torej napre-

dovali v Pragi od leta 1920 za 23.858 glasov.

Pred razpustom poslanske zbornice so obstojali ti-le klubi:

Češke stranke:
Češki soc. demokrati 52, agrarci 42, narodni socialisti 27, komunisti 27, narodni demokrati 22, klerikalci 21, Hlinka 11, obrtniki 6. Izven kluba je bilo 8 čeških poslancev.

Nemške stranke:
Nem. socialni demokrati 30, nemška knetska zveza 13, nemška nacionalna stranka 10, nemška krščanska stranka 9, nemška socialna stranka 5, nemška svob. dem. stranka 2 poslancev.

Madžarske stranke:
Madžarska krščanska stranka 4, madžarski agrarci 2 in madžarska soc. dem. stranka 3 poslancev.

Skupaj je bilo v poslanski zbornici zasedenih 294 mest.

Vladna večina se je sestavljala iz 52 čeških socialnih demokratov, 42 agrarcev, 27 narodnih socialistov, 22 narodnih demokratov in 21 klerikalcev.

Vladna večina je štela torej 164 poslancev proti opoziciji 130 poslancev. Dosedaj rezultati volitev še niso znani iz Slovaške in Podkarpatske Rusije. V poučenih krogih se sodi, da bodo v poslanski zbornici takole zastopane stranke: agrarci 44, komunisti 42, narodni socialisti 30, demokrati 13, obrtniki 13, klerikalci 31, soc. demokrati 29, Hlinka 20, poljski krščanski socialisti 2, ter Nemci in Madžari 76 poslancev.

Če se bo hotelo v novi poslanski zbornici sestaviti vlado čeških strank, bodo potrebni za vladno večino poleg sedanjih vladnih strank še obrtniki. — Popolnoma izključeno je, da bi se pri bodoči vladni kombinaciji vpoštevale Nemce in komuniste.

Rezultat volitev v Čehoslovaški je v toliko nerazveseljiv, da so iz volitev izšli znatno okrepjeni klerikalci in pa separatisti Hlinkove stranke. Socialisti so sicer napredovali pri volitvah, vendar to napredovanje ne pride v poštev za bodočo vlado, ker so soc. demokratje izgubili veliko glasov na račun komunistov, ki pa ne pridejo pri sestavi vlade v poštev. Po izidu volitev je moč državotvornih socialistov znatno oslabljena.

Iz volilne borbe v ČSR.

V Pragi, dne 15. novembra.

Narodni socialisti so v volilnem boju na Čehoslovaškem naglašali, da je njihova organizirana sila v vsakem slučaju na razpolago v obrambo nacionalnih interesov republike. Narodni socialisti se izrekajo za skupno sodelovanje z vsemi onimi češkimi strankami, ki so državotvorne in katerih cilj je, da se ohrani ČSR močno in silno v duhu Masarykovih načel in da se v nobenem slučaju ne pripusti upliva na državno upravo separatistom (Hlinka), Nemcem, Madžarom in komunistom.

Nacionalna obramba ČSR je nujno potrebna. Nemci sicer naglašajo svojo lojalnost napram republiki, vendar se vsak Čeh zaveda, da so te izjave le formalnega značaja in da je političen cilj nemških strank: razbitje republike. — Nemški socialni demokrati se od svojih protidržavnih ciljev prav nič ne razlikujejo od nemških meščanskih strank.

Zaenkrat niti govora ne more biti o tem, da bi se češke stranke vezale s strankami drugih narodnosti. Tudi sodelovanje čeških in nemških socialnih demokratov je nemogoče.

Na vseh političnih shodih so narodno-socialistični govorniki odločno zahtevali, da se izvede v ČSR popolna ločitev cerkve od države in odvzame cerkvi vsak upliv na šolsko vzgojo. — Narodno socialistična stranka je izmed vseh naprednih strank v najodločnejšem in najdoslednejšem boju proti klerikalizmu. Zelo veliko pristašev narodno-socialistične stranke je izstopilo iz rimsko-katoliške cerkve in se vpisalo v čehoslov. narodno cerkev, ali pa ostalo brez konfesije. Noben kandidat narodno-socialistične stranke za poslansko zbornico ni več član rimsko-katoliške cerkve. Pripomniti je, da je voditelj čehoslovaške narodne cerkve narodno-socialistični poslanec Prašek.

Narodna cerkev šteje že nad milijon pristašev. Ravno vsled svojega odločnega stališča proti klerikalizmu so pri volitvah pridobili narodni socialisti na desetstisoče glasov.

Na volilnih shodih so nadalje povdarjali narodni socialisti, da je ravno zasluga socialističnih članov vlade, da je socialna zakonodaja tako napredovala v ČSR. Narodni socialisti se izrekajo za sodelovanje v vladi z meščanskimi strankami ne samo z nacionalnega stališča, ampak tudi s stališča obrambe in dela za delavno ljudstvo.

Tudi vse ostale stranke petke so zagovarjale vladno delo in se ni nobena stranka izrekala proti temu, da bi po volitvah ne sodelovala v sedanji vladni kombinaciji.

Najbolj neresna stranka so komunisti. Operirajo z demagogijo in apelirajo na najnižje instinke mas. V ČSR se komunisti lahko popolnoma svobodno gibljejo in se njihova stranka nazivlja kot sekcija tretje internacionale. — Zaenkrat so komunisti z demagogijo dosegli precejšen uspeh. Splošno mnenje je, da so komunisti pri teh volitvah dosegli svoj višek. Na preganjanja komunistov na Čehoslovaškem nihče ne misli, ker je vsakdo prepričan, da se bodo komunisti sami ubili.

Obrtniki so pri volitvah nastopali kot strogostanovska stranka. Programa nimajo. Kar vedo povedati je to, da hočejo znižanje davkov. Voditelji obrtnikov bi silno radi prišli v vlado. Ker so pri volitvah obrtniki zelo napredovali, bodo prišli tudi v vlado. S tem trenutkom bo po obrtniških gesel konec, ker ni verjetno, da bi lahko zadovoljili svoje pristaše, ki si ne žele samo znižanja, ampak skoraj popolno odpravo davkov.

Narodni demokrati v svojih volilnih geslih apelirajo na liberalni nacionalizem in skrbje prvem zato, da je nji-

hov nastop prijazen industrijalcem in visoki birokraciji. Propadanje narodnih demokratov je vsled reakcionarnih načel razumljivo.

Zelo resna stranka so socialni demokrati. Zagovarjajo marksizem in drugo internacionalo. Odločno odklanjajo komunistično demagogijo. Sicer so veliko utrpele na glasovih, vendar je njihova stranka še vedno vzorno organizirana in disciplinirana.

Agrarci so najmočnejša stranka v republiki. Stanovsko kmetski program jim omogoča razmah na deželi. Agrarci nimajo izrazitega kulturnega programa, to pa zato, da ne pridejo v preoster konflikt s podeželskim prebivalstvom, kjer je agitacija klerikalcev zelo vplivna.

Sporazum v novi fazi.

Imenovanje Stjepana Radića za prosvetnega ministra je gotovo presenetilo vse one, ki so računali z brzim razpadom sedanje vladne koalicije »narodnega sporazuma«. Z vstopom Radića v vlado, s pričetkom njegove soodgovornosti za vladno delo, se je politični položaj nedvomno stabiliziral, da bi bilo napačno reči, da je situacija morda popolnoma razčiščena in da ni več računati s presenečenji ali vsaj z nadaljnjimi rekonstrukcijami vlade.

Ozadje sedanje notranjepolitične situacije tvorijo trije faktorji: Pašić, Radić, krona.

Pašiću gre nedvomno zato, da bi dobil svobodne roke in vodstvo prihodnjih državnozbornih volitev, pri katerih upa po znanih metodah dobiti v parlament absolutne radikalno večino in s tem homogeno radikalno vlado. Kot je pri prvih državnozbornih volitvah strel v Južni Srbiji Makedonce in Turke in jim odvzel do malega vse mandate, tako bi hotel streliti pri prihodnjih Nemce v Vojvodini in odvzeti kolikor mogoče veliko volilcev tudi Pribičeviću. Ne eno ne drugo bi ne bilo težko in skoro izven dvoma je, da bi Pašić res ustvaril homogeno radikalno vlado, če bi se mu posrečilo dobiti v roke mandat za izpeljavo volitev.

Temu se seveda na vso moč upira Radić in njegova stranka, ki ve, da bi mnogo izgubila, če bi se vršile volitve brez njenega sodelovanja v vodstvu ali celo proti njej. Ravno tako pa Radiću tudi nikakor ni povšeči omalovaževanje sodelovanja njegove stranke v vladi in upravičeno se je pritoževal, da je dobila HSS s svojimi 60 poslanci samo tri postranska ministrstva, dočim jih je imel Pribičević s samo 20. poslanci štiri in to važnejša ministrstva. To je dalo Radiću povod za ostre napade proti radikalom, katerim je razen gornjega tudi očital nasilno prevzemanje njegovih pristašev v Dalmaciji in Vojvodini.

Kriza je bila v vladi torej očitna, da si morda ne tako akutna, kot so jo videli nasprotniki sedanje vlade. Da sta bila tu samo prva dva od zgoraj naštetih faktorjev, Pašić in Radić, potem bi se razvila nedvomno v Pašićevo korist in imeli bi v kratkem nove državnozbornske volitve. Toda krona tega ni hotela in Pašić se je moral za korak umakniti. Radić je dobil četrto ministrstvo in je postal sam član vlade.

Ali se bo naša notranja politična situacija razvijala v tej smeri dalje, je danes težko reči. Pašić je dosedaj nedvomno zavlačeval delo vlade v namenu, da na ta način diskreditira zaveda radikalov z radićevci, ki mu iz zgoraj navedenega razloga absolutno ni pri srcu. Toda skupina Ljuba Jovanovića pridobiva stalno na terenu in ta skupina nahaja močno oporo tudi v politiki zunanjega ministra Ninčiča, ki velja, vsaj za časno, za najmočnejšo osebnost, ne samo v vladi, marveč tudi na dvoru. In Jovanovića radikalna skupina je nedvomno za nadaljevanje sporazumske politike in bi se gotovo čimprej tem raje odkrivala Pašića. Da na dosežanje Pašićevih političnih tudi krona ne zre več prav prijazno, se je tekom zadnje krize očitno pokazalo in veliko, veliko vprašanje je, če bo stari Pašić tudi takrat kos njegovim politiki vedno bolj nasprotujočim faktorjem.

Politična situacija je torej, kot se vidi, še vedno zelo komplicirana. In presenečenje še vedno niso izključena. Prorokovanje je nehalen posel. Toda vse kaže, da gremo volitvam naproti. Gre le zato, ali jih bosta vodila Pašić in Radić, ali jih bo vodil sam Pašić. Ker, da bi prišlo do širše koalicijske vlade še pred novimi volitvami, je po dosedanjih izgledih zelo, zelo neverjetno.

In na volitve bi se bilo treba, posebno nam naprednim Slovincem, že sedaj pripravljati, da nas ne bodo dohitela nepraviljena.

Mladinski vestnik.

IV. glavni zbor

Narodno socijalistične mladine.

V soboto, dne 14. t. m. zvečer so se zbrali v Slavčevi dvorani ljubljanskega Narodnega doma delegati narodno-socijalistične mladine, da napravijo bilanco idejnega, kulturnega in organizatoričnega dela v preteklem letu ter si sestavijo načrt in proračun za bodočnost. Zastopane so bile po delegatih vse poslujoče organizacije. Delegatski zbor je mesto med poslovno dobo odstopivšega predsednika otvoril in vodil br. Franjo Juvan ml., ki je v uvodnih besedah pozdravil zastopnike načelstva NSS tov. Rupnika in Urbančiča, strokovnega tajnika NSSZ tov. Kravosa in vse delegate, prečital je dole pozdravne dopise bratskih organizacij iz Prage in Dunaja ter br. Stareta iz Grada in br. Brandnerja. V imenu načelstva NSS je zbor pozdravil tov. Rupnik, povdarjajoč pomen mladinskih organizacij za bodočnost in razvoj narodno-socijalističnega pokreta v Jugoslaviji.

Tov. Kravos je opozarjal na važnost strokovnega pokreta, ki ga mora mladina z vso pozornostjo zasledovati in se v strokovnem gibanju po možnosti udeleževati. Pozdravil je zbor imenom upravnega odbora NSSZ.

Po prečitaniu zapisnika zadnjega običnega zbora je prešel predsedujoči br. Juvan ml. na dnevni red ter je podal predsedniško poročilo. Iz tega posnema, da je osrednje vodstvo v preteklem poslovnem letu preživelo težke notranje krize in da vsled notranjih in zunanjih zaprek ni moglo izvršiti stavljenih si naloge v polni meri. Ustanovljenih je bilo sicer več novih organizacij, ki pa ne poslujejo vse tako, kakor bi bilo želeli. Zato naj si delegati izvolijo tak odbor, ki bo dal popolno garancijo, da bo v prihodnjem letu organizacija še bolj napredovala kot doslej, zlasti pa, da se bo posvečalo še več pažnje idejni vzgoji članov. Ostro je grajal osebnosti, ki so povzročile nesoglasja in bile glavna ovira delu.

Tajniško poročilo izkazuje 38 rednih sej osrednjega izvrševalnega odbora ter 252 odposlanih in 196 sprejetih dopisov.

Pohvalno omenja nekatere agilne organizacije, ki se res v polni meri zavajajo svojega pomena.

Blagajnik br. Sedej navaja, da je znašal denarni promet skupno 15.046,70 Din. Finančna kriza je onemogočila intenzivnejše delovanje in le s težkimi žrtvami posameznikov se je vodstvo vzdržalo v gospodarskem ravnotežju.

Sestra Pavla Mikoličeva je v imenu nadzorstva predlagala blagajniku absolutorij in apelirala na organizacije, da bolje vrše svojo dolžnost v gospodarskem oziru napram o. i. o.

Na predlog br. Ivčevića se je dnevni red zbora toliko spremenil, da se je volitev novega odbora stavila na predzadnje mesto.

Br. Juvan je podal referat o kulturnih smernicah našega bodočega dela in priporočal, da si vzamemo v tem oziru za vzgled bratsko češko organizacijo.

Na to so bili podani še referati, določeni za prihodnji dan in prečitane predlagane resolucije, ki so se izročile v to svrhu izvoljeni komisiji v redakcijo.

Za sestavo kandidatske liste je bila na predlog br. Tumpeja izvoljena posebna komisija, v katero so v smislu predloga br. Poženela vse navzoče organizacije poslane po enega delegata.

Izvoljeni so bili sledeči bratje oz. sestre: predsednikom br. Kozine, v odbor pa bratje Lauseger (Jesenice), Poženel (Hrušica), Medved (Zagorje), sestra Coriaryjeva, bratje Kernc, Ivčević, Grad, Lah, Jakin in Miler; namestnikom bratje Dolžan, Bezljaj, Vedral, sestri Sturmova in Kovačeva; v nadzorstvo bratje Puntar, Kragelj, Malgaj, Ržišnik (Loke) in Gabrovšek (Maribor).

Na predlog br. Tumpeja se je mladinski davek določil v isti višini, kot prešlo leto. Sprejet je bil sklep, da se agitacijski fond prepusti posameznim organizacijam. — Na pismen predlog »Bratstva na Jesenicah« se je sklenilo proglasiti 21. september kot rojstni dan Karla Pulpana za praznik narodnosocijalistične mladine.

Dasi vsled pomanjkanja finančnih sredstev tako v o. i. o. NSM kakor tudi v posameznih organizacijah glavni zbor ni bil tako manifestativen in sijajen, kakor n. pr. lanski v Mariboru (delegati so morali kriti stroške iz lastnih sredstev ter plačati za vožnjo po železnici polne cene), se je vendar pokazal znaten napredek in uspeh dela v tem, da so bile debate stvarne in resne. Imamo kader, ki je zmožen voditi pokret, imamo govornike, ki so sposobni nastopiti v javnosti. In to nam opravičuje optimističen pogled v razvoj in bodočnost narodno socijalistične mladine.

(Dalje prih.)

RESOLUCIJE

sprejete na IV. glavnem zboru narodno-socijalistične mladine dne 15. novembra 1925 v Ljubljani.

I.

Meddržavna razmerja med Jugoslavijo in Italijo z Rapalsko pogodbo ne smatramo urejenim. Smatramo rojake, ki žive v mejah italijanske države za integralni del jugoslovanskega državnega naroda in trajen naš cilj mora biti, da izvedemo priključitev tega dela k matici Jugoslaviji v smislu načel samoodločbe narodov. Isto zahtevamo glede Koroške, pri katerih stremljenjih pa nas ne bo vodila mržnja do italijanskega in nemškega naroda, temveč le zahteva po narodnosti pravičnosti in mržnja do nedemokratskega režima v Italiji in nasilne hegemonije nemškega naroda nad slovanskimi manjšinami v Avstriji.

II.

Ponovno zahtevamo popolno enakopravnost vseh konfesij, kakor brezkonfesionalnosti v državi. Smo odločno za ločitev cerkve od države, za podpravljanje rodinskih matrik in uvedbo obligatnega civilnega zakona. Šole naj bodo v verskem oziru popolnoma svobodne. S posameznimi cerkvami se mora s strani države postopati na podlagi društvenega prava. Izražanje verskih čustev smatramo za zaseben izliv človekovega duševnega življenja, nikakor pa ne za osnovo političnega udejstvovanja.

III. *Pozdravljamo stremljenje strokovnega pokreta v naši državi po strnjeni fronti v boju proti kapitalizmu. — Depolitizacijo strokovnega gibanja smatramo za bistven predpogoj uspešnega razrednega boja, ki naj vodi ne k postritvi socijalnih sporov, temveč k definitivni harmonizaciji družabnega življenja.*

IV.

Odločno zahtevamo, da se zakon o zaščiti delavstva, v kolikor se tiče vajencev in delavske mladine sploh, v celem svojem obsegu strogo izvaja ter da se spopolni z vsemi onimi določbami, ki so jih v tej smeri sprejele že skoro vse kulturne evropske države.

V.

Z ozirom na važne funkcije, ki jih ima žena v socialnem življenju naroda in človeštva sploh, zahtevamo popolno enakopravnost žene z moškim, tako v socialnem kakor v javnopravnem političnem življenju, predvsem enakopravnost glede volilne pravice v vse politične in gospodarske korporacije, kakor tudi glede dednega prava.

»Bratstvo« Zagorje otvori esperanto tečaj dne 1. decembra. Priglasje se sprejema do 20. nov. 1925 v društvenem lokalu. — Bratje in sestre, priglasite se polnoštevilno k obiskovanju tega tečaja. — Načelnik tega odseka.

Tamburaški odsek »Bratstva« na Lokah priredi v nedeljo, dne 22. nov. 1925 pri gospodu Ašiču, Loke, veselico: Spored: Ples, šaljiva pošta itd. Začetek točno ob 4. uri popoldne. K obilni udeležbi se vabijo tudi vse somišljenike in sosednja »Bratstva«. — Odbor.

Loke pri Zagorju. V nedeljo, dne 29. nov. 1925 ob 3. uri popoldne se vrši v društvenem lokalu na Lokah redni občini zbor tukajšnjega »Bratstva«. Dnevni red običajen. K mnogostevilni udeležbi se vabi vse brate in sestre. — Odbor.

ELITNI
KINO MATICA
LJUBLJANA
Kongresni trg

KOLINSKA CIKORIJA
Zdravje daje moč
okus izdatnost slepobavo

ARGUS
je naš najboljši domači informacijski zavod.
ima v vseh kraljih zanesljive zastopnike.
obvešča o vsem, zlasti o imovinskem stanju denarnih zavodov, trgovsko-industrijskih podjetij in privatnih oseb.
ove informacije so vedno točne, izčrpne in hitre.
se nahaja v Vuka Karadžića ulici 11 Beograd.
ov telefon je 6—25, njegov brzojavni naslov Argus.

Italija in prostožidarji.

Gospod Mussolini in njegovi fašisti so se spustili poslednje dni v avanturo, ki se jih da razlagati samo z onim našim starim narodnim pregovorom: strah ima velike oči. Mussolini bi rad predstavljal svo gonjo fašistov proti prostožidarjem kot privatno fašistovsko stvar, ki se njega kot šefa Italije ne tiče. Toda prevara se ni posrečila. Fašizem je delo Mussolinija. Mussolini in fašizem tvorita nerazdelljivo celoto in nositi morata skupno odgovornost za vsa dejanja, ki jih napravijo kdorkoli od njih. Tako danes gleda ves kulturni svet na zadeve, ki se poslednji čas odvijajo v Italiji in ki jih ves kulturni svet spremlja z napeto pazljivostjo.

Evropa in Amerika pazno sledi nastopom Mussolinija in njegovih fašistov. Ne slede jim samo zato, ker so poznavni, da skrbje za po mednarodnih pogodbah garantirano zaščito narodnih manjšin, temveč predvsem jim pazno sledi vsled tega, ker je Mussolini s svojimi fašisti navadil na prostožidarje. In prostožidarji so velika družina, ki ne pozna državnih meja. Oni so velika družina, v kateri zadene napad na italijanske lože prav tako tudi angleške in ameriške prostožidarske lože.

Vzrok, da so se spravili fašisti na prostožidarje, je nedvomno interesanten, toliko bolj interesanten, ker sta bila tudi oče in stari oče sedanjega italijanskega kralja prostožidarja. In k prostožidarjem so pripadali tudi vsi oni italijanski veličani, ki imajo največ zaslug za svobodo in ujedinjenje Italije. V času, ko se je Italija vstvarjala, je bilo prostožidarstvo za Italijo kot naročeno, ker so se želje italijanskega naroda po svobodi in edinstvu krite s prostožidarskimi idejami. Danes seveda, ko gredo želje Mussolinija in njegovih fašistov mnogo dalje nego želje njihovih prednikov, danes so te želje v nasprotju z idejami in principi prostožidarjev.

To nasprotje med italijanskimi željami in prostožidarskimi principi se je pokazalo že pred časom. Pokazalo se je že tedaj, ko se Mussoliniju še niti sanjalo ni, da postane, kar je danes.

Ze koncem l. 1917 in tekom leta 1918, ko je ves svet z zanimanjem sledil italijan-

skim zahtevam po celi jadranski obali, po celi naši Dalmaciji, je v Parizu zasedal kongresu je veliki mojster vseh italijanskih prostožidarskih lož postal sledečo izjavo: mi ljubimo svobodo in neodvisnost svojega naroda, toda prav tako spoštujemo svobodo in neodvisnost drugih narodov. Dalmacija je slovanska. In ona mora Slovanom tudi pripasti.

Ti neizpremenjeni principi se tudi že danes uveljavljajo v italijanskem prostožidarstvu. In tako so imperijalistične želje Mussolinija in njegovih fašistov morale priti v nasprotje s principi prostožidarjev. Prvi, toda samo navidezni uspehi so na Mussolinijevi strani. Njegovi fašisti rušijo lože, ubijajo prostožidarje in vzeli so jim glavarja. Veliki mojster vseh italijanskih lož Torrigliani je pobegnil iz domovine.

V tem spopadu na življenje in smrt se vidi lahko samo enega izmed dveh dejstev: ali je Mussolini prišel v težko situacijo, pa je moral storiti, kar bi sicer rad storil, ali pa je Mussolini precenil svojo moč.

V vsakem slučaju pa leži prav v njegovih sedanjih zmagah nad italijanskimi prostožidarskimi ložami Alica njegovega najresnejšega in končnoveljavnega poraza. In ta poraz more imeti za celo Italijo in njeno politiko mnogo globlje in težje posledice, kot se danes sploh more misliti.

Ne sme se pozabiti, da so bili vsi dosejani angleški kralji veliki mojstri prostožidarjev in vsi angleški prostolonasledniki člani prostožidarskih lož. V Ameriki, kjer je prostožidarstvo nepremagljiva sila, je vsak predsednik republike, če že ni bil preje član, po svoji izvolitvi pristopil k prostožidarjem.

Italija živi danes od angleškega premoaga in ameriškega kredita. In prav v tem dejstvu tiči ona nevarnost, ki more s svojimi težkimi posledicami zadeti predstavnike Italije. Še več, izgleda, da je ta nevarnost že sprožila svojo pest proti Italiji. S kakšno silo bo ta pest padla na glavo g. Mussolinija in celega današnjega režima v Italiji, se bo skoro pokazalo. (»Politika«.)

Politični pregled.

Stjepan Radić prosvetni minister. V sredo jutraj je kralj podpisal ukaz, s katerim je imenovan Stj. Radić za ministra prosvete. Še istega dne opoldne je Radić zapregel na dvoru beograjski katoliški župnik. Popoldne je Radić prevzel poste svojega resorta.

Radić za odpravo bere. Na zadnji seji ministrskega sveta je zahteval Stj. Radić odpravo bere katoliških duhovnikov, češ, da ta srednjeveški običaj ni v skladu z zahtevami modernega časa. O vprašanju se bo Radić sporazumel z ministrom ver.

Posvetovanje narodne obrane. V sredo se je vršila na dvoru seja komiteta narodne obrane pod predsedstvom kralja, katero so se udeležili poleg drugih tudi Pašić, Ninčić, general Trifunović, načelnik generalnega štaba Pešić in tajnik komiteta general Kalafatović. O poteku seje se varuje najstrožja tajnost.

Spor z Vatikanom se zaostruje. V vprašanju zavoda sv. Jeronima postopa Vatikan skrajno nekorektno proti naši državi in se

je postavil popolnoma na fašistovsko stališče. Ker pri svojem občevanju z našo vlado dosledno prezira našega poslanika pri Vatikanu, je bil ta brzojavno poklican v Beograd, da referira o zadevi. V Rim se najbrže ne bo vrnil pred razčiščenjem sporne zadeve. V dobro informiranih krogih se govori, da bo v zvezi z zadevo odpoklican tudi beograjski vatikanski poslanik Pelegrinetti. — Mi smo sploh za ukinitve vsakega diplomatskega zastopništva pri Vatikanu, ker smo mnenja, da cerkev s politiko nima in ne sme imeti ničesar opraviti.

Stjepan Radić v Sloveniji. V nedeljo se vrši ob 9. uri v Narodnem domu v Ljubljani zbor zaupnikov Zveze slov. kmet. ljudstva, popoldne ob 3. uri pa javen shod v Veliki Loki. Na obeh zborovanjih nastopi kot glavni govornik predsednik HSS in minister prosvete Stj. Radić. Bomo poročali.

Inserirajte v „Novi Pravdi“

Politična šola.

Hegemonija in despotija.

Hegemonija se nazivlja nadvlada ali prvenstvo enega naroda nad drugim, države nad državo, občine nad občino. Vsaka hegemonija (nadvlada) je tlačeča in izkoriščajoča. To izhaja že iz bistva vsake nadvlade. Kdor ima nadvlado, ta isto tudi gotovo izkorišča. (Primerjaj nadvlado Nemcev nad slovanskimi narodi v bivši Avstriji.)

Hegemonija ima navadno močnejši, le izjemoma slabšji. V mnogih državah, kjer je več narodnosti, ima hegemonijo praviloma najstarejši. Močnejša država nadvladuje slabše; močne države šibkejših ne smatrajo za enakopravne zaveznice, temveč streme za nadvlado nad njimi.

Posamezne obstoječe države so nadvladovala Kubo, Turčija je nadvladovala Kreto in balkanske narode in navidezno tudi Egipt, katerega pa v resnici nadvladuje Britanija. To je državna hegemonija. Narodno nadvlado (hegemonijo) pa smo občutili v Avstriji vsi Slovani, posebno mi Slovenci in Čehi, in v zadnjem času tudi Nemci na zapadni ogerški meji. Vse ono narodnostno, politično in gospodarsko zastopavljanje in prikrajševanje pravic, vse krivice, ki smo jih kot narod v Avstriji morali prestati od Nemcev, vse to ni bilo nič drugega, nego hegemonija Nemcev nad nami.

Da je hegemonija nemoralna sramotna za kulturne narode, mora vsakdo priznati. Kdor jo zagovarja ali izvršuje, greši proti svobodi in pravičnosti, greši tudi proti kulturi. On prikrajšuje in omejuje, dela krivico in tlači, uničuje in izkorišča. Greši proti najsvetejšemu, kar sploh obstaja: proti svobodi narodov.

Toda podoba je, da bo odstranitev hegemonije držav kakor tudi narodov zahte-

vala še mnogo, mnogo napornega dela in znatnega moralnega preroda nadvladajočih in nadvladanih. Toda boj proti nji je bil vedno in je boj kulture in civilizacije proti barbarstvu. (Primerjaj osvobodilne boje Srbov, Bolgarov, Rumunov in Grkov proti Turkom.)

Despotija.

Despotija je vlada, ki se ne ozira niti na pravni red, niti na zakone, niti na moralo. Pojaviti se more prav tako v absolutni monarhiji kot v republiki. Toda tudi absolutna monarhija kot taka, v kateri vlada vladar samovoljno, se običajno nazivlja despotična vladavina. Tako so se za despotične vladavine smatrali Turčija in carska kot tudi sovjetska Rusija, dasi glede Turčije in carske Rusije to nazivanje ni bilo popolnoma pravilno. Ker tam so se pač izdajali od vladarjev samolastno slabi in nazadnjaški zakoni, toda vsaj na te se je oziralo. Prava despotija pa vlada tam, kjer se vladar sploh ne ozira na noben pravni red in nobene zakone. Vendar pa se lahko tudi absolutna monarhija smatra za despotično vladavino, čeprav ne najhujše vrste. Ker narod in posamezniki so tudi pri tej vladni obliki izpostavljeni vsem nevarnostim vrtoglavlivosti in samovolje vladarjeve, čeprav ta postopa v soglasju z obstoječimi zakoni. Saj je vendar ves pravni red v njegovi oblasti in more ga menjati kadar in kakorkoli ga hoče in to je gotovo despotizem.

Da je despotizem slaba politična ureditev, je vsakomur jasno. Prebivalstvu ne nudijo nobene pravne varnosti in navadno tudi popolnoma zanemara vsakovrstne potrebe prebivalstva (pravzaprav podložnikov). Države z despotično vlado imajo najslabšo upravo, šolstvo in gospodarstvo. Vsled tega se mora dati prednost ustavnim političnim ureditvi, kjer zakone izdaja narodno zastopništvo, voljeno od naroda, ki obenem kontro-

luje državno upravo v vseh smereh. Tukaj je velik del vladarjeve oblasti še prenešen na narod.

Pri despotični ureditvi je pravičnost dvomljive vrednosti, svoboda pa je sploh nemogoča, ker je vse odvisno od volje vladarja. Konstitucija (ustave), tako monarhijske kot republikanske, pa so se zavarovalne proti despotizmu s tem, da so uvedle odgovornost državi na čelu stoječih oseb (pri nas zakon o ministrski odgovornosti) in uradnikov; prvi so odgovorni zakonodajnim zborom, drugi sodiščem oziroma ljudskim porotam. Vsled tega se ne upa tako hitro vladati despotično in spoštuje se zakon kot narodna volja. Kazen, ki bi sledila kršitvi zakona, ne dopušča despotizma.

Danes, ko so narodni dovolj zmorni in zreli, da morejo v vsem in povsod vladati sami sebe in to mnogo uspešneje, nego je vladal najprosvitljenejši absolutni vladar, je vsaka despotija neupravičeno nasilje. Despotizem pa, ki ruši zakone in ki se prav nič ne ozira na pravne čute človeštva (italijanski fašizem) je pa naravnost sramoten za narod, ki ga prenaša in za vse kulturno človeštvo. Toda politična izobrazba prebivalstva more odstraniti despotizem kakršnekoli vrste in z gotovostjo se mora reči, da čas, ko bo Evropa zavrgla zadnje ostanke srednjeveškega despotizma, ni več daleč.

Germanizacija (ponemčevanje).

Germanizacija imenujemo stremljenje nemškega naroda ponemčiti razne druge narodnosti. Ime prihaja od tega, da pripadajo Nemci germanskemu plemenu.

Od Nemcev sosednih narodov ni nobeden občutil nasilnega ponemčevanja bolj nego slovanski narodi v Avstriji. Stremljenje germanizovati (ponemčevati), spravljati druge narode ob materinski jezik ter narodnostno, gospodarsko in kulturno samo-

stojnost je pri Nemcih nedvomno ugotovljeno. Vse, kar nam zgodovina pripoveduje o nemškem narodu, priča, da je njegova največja napaka z vidika mirnega sožitja narodov njegovo nevkrotljivo hrepenenje po nadvladi. Neizmerna samozavest, ki prehaja v nadutost (Deutschland über alles in der Welt — Nemčija nad vse na svetu), prece-njevanje lastnih zmognosti in sil v vsem in povsod, to so glavni znaki nemške narave.

Glavni vzrok, da so Nemci mogli slovanske narode uspešno germanizovati, je bila izguba politične samostojnosti. V trenutku, ko so pršli slovanski narodi pod politično nadoblast nemških državnih tvorb, se je pričelo tudi še nazadovanje, ponemčevanje. In to ne morda postopno, mirnim potom, temveč nasilno, z vsemi sredstvi in za vsako ceno. Najpreje se je uvedla nemščina v državne urade, kjer je prednjačila slovanskim jezikom. Slovanski kulturni zavodi so vedno zaman prosili za državno podporo, zato pa so jih dobivali nemški zavodi v dvojni meri. Isto velja tudi za gospodarska podjetja. Na naš račun so se vedno in povsod podpirali Nemci kulturno, gospodarsko, politično in narodnostno.

Nemci so nameravali slovanske narode v Avstriji polagoma sploh izbrisati z zemeljskega površja. Nato se je sistematično delalo tako s strani avstrijskih vlad kot tudi od strani nemškega prebivalstva. Nemci so bili svoji čas tudi popolnoma pripravi, da se jim bo popolno ponemčevanje avstrijskih Slovanov v doglednem času posrečilo. Za Koroško naj bi prišla Kranjska. Čehi so koncentrično dušili od vseh strani in tudi v Galiciji so prodirali z večih strani. Toda slovanska vztrajnost je Nemce le počula, da so se motili in da se slovanski narodi ne dajo kar tako izbrisati. Prevrta je tudi popolnoma prevrgel razmere in avstrijski Slo-

vani so po svoji večini dobili svojo politično samostojnost. Pomenčenju so danes na ozemlju bivši Avstrije izpostavljeni samo še koroški Slovenci, burgenlandski Hrvatje in dunajski Čehi.

Za časa Jožefa II. so bile pri nas odpravljene vse slovanske šole in snivale so se samo nemške šole. Nemci so imeli v rokah vso politično moč. In ko je prišlo do konstitucije, so se volilna okrožja razdelila tako, da je po možnosti prišla na močno slovansko manjšino majhna nemška večina in na stotisoče slovanskih volilnih glasovnic je bilo na ta način izgubljenih. Tako se je tudi v ustavni dobi nadaljevalo germanizatorično delo in Nemci so vedno globlje prodirali v slovanske pokrajine.

Vojska in uradi so bila najuspešnejše ponemčevalno sredstvo. Zastoluje, da opozirimo samo na to, da je bil uradni jezik v armadi nemški in da je bil notranji občevalni jezik v vseh državnih uradih tudi nemški. Kako se je tudi sicer pospalo proti slovanskim manjšinam, velikokrat tudi večinam, posebno v jezikovno mešanih krajih, je preveč znano, da bi bil treba tukaj podrobneje pripovedovati.

Jugoslovanom, kar nas je politično samostojnih, danes ne grozi več germanizacija. Smo dovolj močni, da lahko odbijemo vsak tak poizkus. Vsled tega pa je naša najsvetejša narodna dolžnost, da gnutno in moralno čim izdatneje podpiramo naše rojake v zašujenih krajih v Avstriji in Italiji ter jim tako pomagamo vzdržati v težkem boju do končne osvoboditve.

Premog trboveljski, ilbojski in črnomaljski,
drva, koks, oglje, šlezjske brikete
do-bavlja „**Ilirija**“ LJUBLJANA, Kralja Petra trg 8, tel. 220
Plačilo tudi na obroke.

Po drugih državah.

Otvoritev italijanskega parlamenta. V sredo se je v Rimu vršila otvoritvena seja italijanskega parlamenta. Poslanec di Rodino je podal ostavko na mesto zborniškega podpredsednika, bivši ministri predstnik Orlando pa je odložil svoj poslanski mandat. Pravosodni minister je zahteval izročitev večih poslancev, med njimi tudi zastopnika tržaških Slovencev dr. Wilfana.

Angloška spodnja zbornica za ratifikacijo locarnske pogodbe. Te dni se je v angleški spodnji zbornici razpravljalo o ratifikaciji locarnske pogodbe. Tako delavska kot tudi liberalna stranka sta se izjavili za ratifikacijo. Delavska stranka je stavila še dodatni predlog, naj se v pogodbo vnesejo še določbe glede razorožitve in omogoči tudi skorajšnji vstop Rusije v Zvezo narodov.

Boj za locarnsko pogodbo v Nemčiji. V Nemčiji se vodi oster boj za in proti ratifikaciji locarnske pogodbe. Po dosedanjih dogodkih se da sklepati, da bodo nemški nacionalci, ki so proti ratifikaciji, propadli in da se bo nemški narod po svoji večini postavil na stran vlade.

Belgijska vlada za meddržavno pomirjenje. Belgijska vlada je ustavila vse obravnave proti nemškim častnikom, ki so bili

obdolženi vojnih zločinov, da na ta način dokaže resno voljo prispevati po locarnski pogodbi k medsebojnemu pomirjenju z nemškimi narodom.

Amerika zbrisala 80 odstotkov italijanskega dolga. Italijanski finančni delegaciji je uspelo doseči, da je ameriška vlada pristala na zbrisanje 80 odstotkov italijanskega vojnega dolga. Italija je pa morala v to svrhu prepustiti Ameriki izkoriščanje vseh vodnih sil, tako da je danes vsa italijanska industrija navezana in odvisna od tujega kapitala. (Premog angleški, vodne sile ameriške.) Pogodba še ni odobrena od ameriške spodnje zbornice in senata.

Angleški socialisti proti Mussoliniju. V kratkem ima Mussolini obiskati London. V angleških socialističnih krogih se živahno propagira popoln bojkot italijanskega tirana. Zveza strojevodij je sklenila, da noben njen član ne sme voditi vlaka, v katerem bi se vozil Mussolini.

Nov perzijski šah. V Perziji se je pri zadnjih volitvah v parlament izrekla ogromna večina ljudstva za novega šaha (cesarja) Riza Kana, s čimer je perzijski narod senkcioniral odstavitev prejšnjega šaha.

**OBLEKE NA
OBROKE
O. BERNATOVIC
LJUBLJANA, MESTNI TRG**

imetju! — Pomoč je nujno potrebna, kdor hitro dá — dvakrat da. — Prav tako pa so imeli take poplave tudi v sosednjih državah. Na srečo je pričela zadnje dni voda padati, ker je pojenjalo stalno deževje. — Dal Bog, da bi se vreme obrnilo še na bolje, da bo zginila voda iz polja in travnikov, ker bo sicer pokončano še to, kar je ostalo in bi setev zginila.

Škoda po poplavi je ogromna, cenijo jo naveč milijonov dinarjev, vendar natančne ugotovitve še ni. Iz uradnih poročil bo šele razvidno, koliko je voda naredila škode tudi na železniških progah, mostovih in cestah. Nepopisno pa je bilo tudi razburjenje in strah prizadetega prebivalstva.

Za poplavo — potresi. Ze 10. t. m. so potresne opazovalnice zaznavale močne, toda oddaljene potrese. 13. t. m. pa so v potresnih opazovalnicah potresni aparati močno delovali kar po več ur. Katere kraje je obiskala ta velika potresna katastrofa, bomo slišali prihodnje dni. — Torej za poplavo — potresi, kakor nas uči preteklost. Vsekako živimo prav res v kritičnih časih, ko niti stara vremenska pravila ne drže več.

O regulaciji naših rek smo v našem listu že svoječasno razpravljali in ugotovili, da je vse dosedanje delo brezplodno krpanje in direktno razmetavanje denarja. Da je to res, nam dokazuje zadnja poveljenj, ki je raztrgala in odnesla na mnogih krajih tudi delno regulacijo. Ko bi bila regulacija izvršena sistematično, brez presledkov, brez krpanja, bi bila ostala, tako pa gre samo denar po vodi. Tudi drugi listi so prišli sedaj do tega, da je treba s tem delom pričeti drugače in regulacijo naših rek izvesti. Toda kdo naj to izvede? Skušnje nas uče, da so v Beogradu tega nezmožni, da od tam tega ne moremo pričakovati. Nasprotno pa nam dokazuje preteklost, da je bivši kranjski deželni zbor in njegov izvršilni organ — deželni odbor bil takemu delu kos. Zato je jasno, da zamoremo rešitve takih vprašanj pričakovati samo od pokrajinskih samouprav. Te zahtevamo in nam po ustavi tudi gredo. Praksa pa bo pokazala, v koliko bodo te samouprave zadovoljevale ljudstvo. Narod si bo potem lahko ustavo revidiral in prikril dejanskim potrebam primerno. Dajte nam samouprave!

Stavka na univerzah. Akademski mladi je pretečen teden tri dni stavkala zaradi aretacije dijakov v Zagrebu o priliki demonstracij proti Italiji po dogodkih in nastopih fašistov napram našim bratom v Trstu. Akademiki so se držali solidarno in je tako ta nastop imel krasen in odločen efekt. Ta nastop je marsikomu odprl oči, nekaterim pa jih bo treba še odpreti. Strajk je končal v soboto ob 10. uri.

Invalidski zakon je sprejet v obliki, kakor ga je predložila vlada. Sedaj pa imajo besedo nesrečni invalidi, vdove in sirote ter vsa ona javnost, ki ima srce za to brezpravno rajo, ki naj bi šla živa na oni svet. Prva dolžnost vsakega kulturnega človeka in naroda je, pomagati revežem, še posebno pa, pomagati onim revežem, ki so preživeli kri za ostale državljane. Zato je dolžnost vseh onih, ki čutijo za nami, ki čutijo z ubogimi invalidi zlasti iz prečasnih krajev, da takoj započno z delom in čimprej ta novi invalidski zakon nadomeste z novim. To je prva vseh nalog in pri tem delu se moramo najti vsi, ki tako mislimo.

Protivključitvi obrtnih šol ministrstvu prosvete! — Prosvetni minister je izdelal načrt za podreditve raznih obrtnih šol svojemu resorju, ki se nahajajo sedaj pod okriljem ministrstva za trgovino in obrt. Proti tej nameri so dvignile odločen protest prizadete korporacije trgovskih in obrtnih krogov. Kakor kaže je to zaleglo in je menda prosvetni minister svojo namero — opustil. — Nasprotno pa se v trgovinskem ministrstvu pripravljajo načrt za razširjenje obrtnih šol v tem smislu, da bi že obstoječe šole dobile več novih oddelkov za razne panoge naše obrti. To je tudi nujno potrebno ter je edina rešitev iz krize v katero drvim z našo mladino, ki se danes šola na raznih srednjih šolah. Če ne bo hitre pomoči, bomo imeli v kratkem veliko armado brezposelne inteligence, za katero ne bo nikjer prostora. — Zato: dajte nam nove obrtne šole in dvignite tako našo trgovino, industrijo in obrt!

Malec uvidenosti prihaja. Prosvetni minister je odredil osnovanje stolice za slovenski jezik na višjih pedagoških šolah v Beogradu in Zagrebu — če se prijavi za to dovolj slušatelj. Pozdravljamo najtopleje ta korak, ki znači, da prihaja tudi Beograd do uvidenosti. Sicer je to malo, toda bolje kot nič! Ali bi ne bilo bolj odkritosrčno, če bi se tudi v tem slučaju uvedla diktatura, če bi se reklo: »slušatelj te šole se morajo učiti tudi slovenščine, kakor se Slovenci morajo srbohrvaščine! To bi zaleglo, in pri nas bi se vzbudilo zaupanje ter zavest enakopravnosti in bratstva.

Jesenjski škandal. Kakor čujemo je železniška uprava oddala kolodvorsko restav-

racijo na Jesenicah v najem nekemu Nemcu. V koliko so te časopisne vesti resnične in kdo je novi najemnik, nismo mogli kontrolirati. Če pa je vse tako, kakor se govori, je postopanje železnice res obsojna vredno, ker je to akt popolne nacionalne nezavednosti. Kar vprašajmo se, kje je še tako mesto dobil n. pr. kak Slovenec na Koroskem.

Kaj pa to? Te dni je ljubljanski veliki župan dal podrejenim oblastim nalogo, da v treh dneh popišejo pri posestnikih vse sadno drevje. Ker izdelujejo v Beogradu pravkar nov proračun za leto 1926/27 ter gre finančnemu ministru za kritje izdatkov kakor vedno prav trda, mora misliti na nove vire dohodkov v obliki novih davkov. Zato obstoja sumnja, da je popisovanje sadnega drevja v zvezi z novimi davki na sadno drevje. Proti taki nameri moramo kar v naprej prav odločno protestirati. Mar hoče gospoda uničiti še to našo boro sadjerejo, ki je itak šele v povojih? Kar na enkrat bomo dobili še davke na solato, zelje, krompir, pšenico, koruzo in druge pridelke, potem pa še na kosi, koze, prašiče, zajce in govedo, zatem pa na okna, peči, postelje, obleko in perilo ter zna Bog na kaj še vse. Prav kakor v Italiji — pa še malo hujše! Vse kar je prav! — Ne bo ostalo drugega, kakor da bomo morali pričeti z javnim žigosanjem potratnega razsipavanja denarja v državni upravi ter odkrivati gulobno, ki uničuje naše narodno premoženje. Ne bo kazalo drugega, kakor seči po samobrambnih sredstvih, da odbijemo ta napad na to itak ubogo ljudstvo, ki ne prenese nobene nove obremenitve več. Zato moramo biti čuječi in vse take poizkuse onemogočiti v naprej. Vse kar je prav, toda ljudi odirati in tirati v pogubo na ta način, to pa ne gre in ne bo šlo! Nehajte pravočasno sami, gospodje!

Opozorilo o pravem času. V Beogradu sestavlja finančni minister proračun za leto 1926-27. Opozorjamo ga, da je po obstoječem veljavnem zakonu o državnih uslužbencih dolžan in obvezan v ta proračun vnesti kredit za izplačilo razlik uslužbencem med stari in novimi plačami. Državnim uslužbencem je to izplačilo zajamčeno z imenovanim zakonom, ki nosi podpis našega kralja. Ako finančni minister tega ne stori, bo kršil zakon. Zato opozorjamo na pravočasno naše poslance, da pravočasno g. ministru to dopedo. Naši listi pa naj ta apel ponatisnejo.

Kralj prekoračil mejo Madžarske v Medžimurju, kjer se je na meji pred kratkim nahajal na lovu. Kaj takega se lahko zgodi vsakomur in se je slučajno tudi našemu kralju. Madžarski orožnik je kralja ter njegovega spremljevalca ustavil ter zahteval legitimacije. Ko mu je ordonančni častnik razločeval, s kom ima opravka, se je orožnik opravičil ter ju spremil do meje.

Zdravje. S 1. januarjem 1926 bo izšel kot samostojen list zdravstveno-poučni mesečnik »ZDRAVJE«, ki je dosedaj izhajal kot priloga »Preradca«. Kakor v prvem letu svojega obstoja, bo tudi zanavraj prinašal aktualne članke o naših zdravstvenih razmerah in potrebah. Kakor doslej, bo širil pouk o osnovnih pojnih higijene. V poljudni obliki bo dajal nasvete in navodila za pravilno higijensko vzgojo ter nauke za zdravo življenje. Razširjal bo znanje o zdravju in boleznih, kajti spoznavati samega sebe in spoznavati vzroke bolezni, je prvi pogoj za ohranitev zdravja. »Zdravje« naj pride v vsako hišo v vsako družino v mestu in na deželi. List bo urejeval predstojnik higieniskega zavoda dr. Pire Ivo, sotrudištvu so objubili mnogi drugi odlični strokovnjaki. List bo obsegal 32 strani, cena bo letno 30 Din oziroma polletno 15 Din, je torej najcenejši mesečnik, kar je pa mogoče izpeljati le pri obilnem številu naročnikov. Naročnike sprejema uprava lista »Zdravje«, Ljubljana, Higijenski zavod kraljevine SHS.

Razpis službe. — Pri višem deželnem sodišču v Ljubljani je razpisano mesto pisarniškega: oficijanta-zvaničnika. Prošnjo je vložiti do 15. decembra 1925 pri predsedstvu višjega deželnega sodišča v Ljubljani. Natančnejši podatki v »Uradnem listu« št. 103.

Predavanja, oz. tečaji o brezalkoholni uporabi grozdja in sadja. Protialkoholno gibanje napreduje skoro v vseh državah. Tudi pri nas stopa vedno bolj v ospredje. Znatno kos gospodarskega problema pa tvori vprašanje, kako grozdje in sadje tako uporabiti, da se ne bo pretvarjalo v alkohol, temveč služilo narodu v prehrano in splošno dobrobit. Ta izredno važni problem reševati si je nadela kot vzvišeno nalogo osrednja zadruga »Brezalkoholna Produkcija«, ki ima namen pospeševati brezalkoholno gospodarstvo sploh, posebno pa proizvajati in razpečavati grozdne in sadne izdelke ter sploh vse predmete, ki se rabijo za pospeševanje treznosti. Zadruga vrši s tem eminentno kulturno delo. Ze letos je zadruga razpečala večje število posebnih priprav, s katerimi so zainteresirane ohranili sadjavec in vino v sodih brez alkohola. Radi tega je zanimanje za brezalkoholno uporabo grozdja in sadja zelo naraslo. V interesu ljudskega zdravja in narodnega gospodarstva je, da se ta koristna ideja razširi po celi naši domovini. Zadruga prireja na željo v vsakem kraju (pa naj bo kraj še tako oddaljen od železnice!) tozadavna predavanja s praktičnimi poizkusi. Na to opozorjamo vse kroge, posebno gg. okrajne ekonomice, podružnice sadjarskega in vrtnarskega društva, treznostne organizacije, županstva, gostilničarske zadruge (to vprašanje je zanje največjega pomena), javne in zasebne korporacije, pu

tudi posameznike, sploh vse, ki jim je za napredek in strezmenje naroda. Predavatelji so na razpolago ob vsaki priliki in vsakem času, pač pa je treba željo pravočasno sporočiti osrednji zadrugi »Brezalkoholna Produkcija« r. z. z. o. z. v Ljubljani, Poljanski nasip 10., da se more čimprej sestaviti enoten načrt predavanja.

V Rusiji se nahaja menda v raznih sibirskih taboriščih še mnogo vojnih ujetnikov Slovencev, katerim se zelo slabo godi in ki nimajo nikakega stika z ostalim svetom. Tako jim je neznan o pravrato, o naši novi državi itd. Na ta način je mogoče, da še mnogi pogrešanci, ki so proglašeni že za mrtve, v resnici še žive in da se enkrat vrnejo. — Škandal je, da se vprašanje naših ujetnikov v Rusiji z rusko vlado ne reši in popolnoma ne razčisti. Kaj je temu vzrok? To naj bi naš zunanji minister že enkrat pojasnil.

Dolgo je trajalo, da so gospodje v Beogradu prišli do prepričanja o ničvednosti zakona za pobijanje draginje. Sedaj se bodo v ministrstvu pričele konference za revizijo in zboljšanje tega zakona. Mi smo jim že ne-štetokrat pokazali hibe sedanjega zakona s konkretnimi utemeljitvami, pa ni nič zaleglo. Zato dvomimo, da bi bil novi zakon kaj boljši.

Roparski umor. — V Gradcu sta dva roparja napadla in umorila nekega avstrijskega trgovca, misleč, da dobita pri njem veliko denarja. Oropala sta ga zlate ure, med tem ko denarja nista našla, ker ga je mož imel skritega pod srajco. Osumljenca se še pod ključem.

Vulkan v naši državi. Pravijo, da se je v južni Srbiji pri Prizrenu odprl neki hrib, iz katerega se vali gost dim. Sodiijo, da je to vulkaničen pojav, kar bi sicer ravno na tem ozemlju ne bilo nikako čudo.

Zima priklama. Pri naših sosedih na severu je zadnje dni pričelo hudo snežiti. Tako je na Zg. Avstrijskem, Solnograškem, Tirolskem, Nemčiji in drugod zapadlo že mnogo snega. Pri nas sicer še prevladuje jug, vendar je postalo hladno in moramo računati, da prav kmalu priklama zima z belo odejo.

Konec nesrečne rodbine. V južni Srbiji pri Valjevu je neki oče zaklal sina, mati pa hčerko; oče se je potem obesil, mati pa je šla v zapor. Tak je bil konec večnih preprirov, ki sta jih imela dan za dnem zakonca, uboga otroka pa sta postala žrtvi takega življenja.

Cirkus Kludsky je imel zopet smole: Pri neki predstavi na Slovaškem se je krotilec postavil po robu velik lev in krotilec je moral nanj streljati, seveda s slepo patrono. Pri tem je strel oplazil obraz nekega gledalca ter ga lahko ranil. Občinstva se je vsled te scene polastila velika panika. Ljudje so se zbal razjarjenega leva ter pričeli drveti iz cirkusa. Vendar druge nesreče ni bilo in krotilec je obvladal svojo nalogo.

Hribovce v Hrastniku, kjer se nahajajo pod zemljo rudniške jame, se je pričelo ponizavati. Posebno se je to opazilo pri sedanjem deževju. Prav lahko je mogoče, da se v Hrastniku nekaj zgodi in po nesreči bo vpitje ter kritiziranje. Ali se ne misli ničesar ukreniti v varstvo gospodarjev površine teh hribov ter okoliških hiš in vasi? Pravijo, da za to nima nihče časa!

Maribor.

Za vojne oškodovance se vrši v Mariboru 1. decembra t. l. ob 9. uri sestanek, ki ga je sklical odbor za vojno oškodnino v Narodni dom. Sestanek je za vse vojne oškodovance važen.

Zakaj »Gospod« ne zida hiš? Na zadnjem shodu društva najemnikov se je nahajal tudi pobožni tretjerednik, ki se namesto stvarnega poročila v »Slovenec« križa, ker je na shodu slišal tudi pravo ime peklenskega duha, kakor ga tudi evangelijski imenuje na mestu, ko opisuje, kako je satan skušal Jezusa. Shod najemnikov ne more biti zbor za — duhovne vaje. Pa to po silni pobožnosti bi se dalo še prebaviti. Ampak pobožni tretjerednik zaključuje svoje poročilo tudi z znanjem sv. pisemskim rekod, da se zastoj trudijo zidarji, ako »Gospod sam ne zida«. S svetopisemskimi citati je sploh velik križ že zato, ker ima vsak svojega nasprotnika, tako da navsezadnje najbolj varna duša ne ve, pri čem da je. Posebno v stanovanjskem vprašanju bi morali biti »Slovenčevci« silno previdni z izreki iz sv. pisma. Zakaj je pisano pa tudi: »Lice na polju imajo svoje jame, pitec pod nebom svoja gnezda, Sin človekov pa nima kocka zemlje, kamor bi položil svojo trudno glavo.« Kako se ta v srce pretresajoča tožba Jezusa samega ujema n. pr. z vatikanskimi palačami ali pa s palačami ljubljanskega in mariborskega škofa? En sam človek pa toliko palač, njegovi bratje v Kristu pa poginjajo brez strehe na cesti... In dalje stoji pisano po preroku Jeremiji: »Zidajte hiše, da v njih prebivate in delajte vrtove, da boste iz njih dobivali sad.« Kot druga taka zaučena »Slovenčevem« tretjeredniku se čuje božji glas tudi iz ust preroka Mihe: »Bog hoče, da vsak mož biva pod svojo streho, trto in figovim drevesom.« Ze iz teh citatov je razvidno, da je nevarno v takem vprašanju, kakor je stanovanjsko, izrabljati sv. pismeske izreke in baš takega, kakoršnega čitamo v »Slovenec«. Zakaj ljudje, ki so brez strehe in na cesti, se sedaj poprašujejo: »Ja, zakaj pa »Gospod« ne zida hiš, če ne za nas grešnike, pa saj za »gospode«, ki na shodih ne imenujejo hudiča in so tudi sicer brez greha, pa vendar jih je veliko, ki so primorani se klatiti po tujih hišah in tam odjemati sta-

Iz stranke.

Ljubljansko okrožje.

PREDAVANJE
o političnih razmerah v Českoslovaški republici priredi krajevna organizacija NSS za dvorski okraj v Ljubljani v soboto, dne 21. novembra ob osmih zvečer v gostilni »Pri Panju« (v posebni sobi). Predava tov. Ivan Tavčar.

Celjsko okrožje.

Danes, v soboto, 21. februarja 1925 sicer oficijelni članski sestanek ni sklican, vendar tovariše opozorjamo, da se neob-

vezno sestajamo na dosedaj običajnem mestu na Škarpi in to do preklica redno vsako soboto, dokler se nam ne posreči zagurati si stalen lokal v mestu oz. bližini tako, da nam ne bo treba seliti se sem in tja. Upamo, da se zadeva uredi v najkrajšem času v splošno zadovoljnost.

Krajevna organizacija je imela preteklo soboto zopet svoj redni članski sestanek, na katerem se je ponovno razpravljalo o skupni napredni fronti. Sprejela se je zadevna resolucija, ki se je zopet poslala načelstvu v uvaževanje.

Strokovni vestnik.

Delavska zbornica.

O delavski zbornici se v zadnjem času pridno piše. Najbolj pridno pišejo o tej velevažni delavski justiciji pa ravno oni, ki se jih najmanj tiče. Tako je n. pr. »Slovenec« že dvakrat pisal o tej justiciji, povedal o njenem namenu in pomenu ter končno pokazal velik apetit do nje. Pa tudi »Jutr« se je oglasilo in povedalo na ves glas, da te justicije ne pusti klerikalec in svari delavstvo pred njo. Delavstvo pozna tako ene in druge in tudi pisavo njih listov. Zato se nam zdi odveč, če sploh pišejo o takih vprašanjih, s katerimi nimajo prav nobene skupnosti. Delavstvo se je dolgo vrsto let borilo za svoje justicije in svoja prava. Uspeh bojev je sedaj tu. In ta uspeh si delavstvo ne bo pustilo od nikogar vzeti. Delavska zbornica je delavska institucija in mora to ostati.

Naše delavstvo je do danes že spoznalo kaj pomenja za njega delavska zbornica. Današnji delavec že prav dobro ve, da je delavska zbornica edina njegova in celega delavskega razreda zaščitnica. On prav dobro ve, kaj bi pomenjalo, če bi se v to zbornico naselili ljudje okrog »Slovenca« ali »Jutra« in se bo zato znal postaviti pravočasno v bran.

Malo je onih, ki bi hoteli prepustiti to važno institucijo kapitalistom, pa četudi bi se skrili pod plašč krščanskega socializma. Delavstvo danes že pozna one, katerim bo zaupalo to važno delavsko institucijo in zato smo mnenja, da bi kazalo apetit znanjšati, posebno krogom okrog »Slovenca«.

Pri volitvah v delavsko zbornico bodo morali vsi delavci iti v boj z parolo: delavska zbornica — delavcem.

Brezposelnost. Ta največja nesreča za delavski razred še vedno naprej razrašča. Iz časopisnih vesti razvidimo, da se brezposelnost nahaja v vsaki državi, tako n. pr. smo imeli v septembru v Avstriji 112.641 brezpo-

selnih. V Českoslovaški je v juliju maršalo število brezposelnih na 42.036 ljudi. Poljska je imela avgusta 184.910 brezposelnih, Angleska pa v septembru 1.345.000. Italija koncem julija 79.526 in na Francoskem pa 632 oseb. Stalno narašča brezposelnost v Italiji. — Pri nas pa nimamo statistik in ne točnih podatkov. Jasno pa je, da tudi pri nas razšaja epidemija brezposelnosti, ker se nihče ne briga, da bi jo odpravil.

Izid volitev v obrtno sodišče. Volitve v obrtno sodišče, ki so se vršile v nedeljo 18. oktobra, so prinesle listi »Združenih strokovnih organizacij« popolno zmago.

Rezultat volitev je sledeči:

Sku-pna	Oddanih glasov	Naša lista	JSZ klerik. uradniki	Privatni Urbančič
I.	1805	715	590	—
II.	250	250	—	—
III.	170	121	—	49
IV.	43	22	—	21

Na podlagi gornjega rezultata so bili izvoljeni v vseh skupinah kandidati liste »Združene strokovne organizacije«, na kateri so bili tudi zastopniki NSSZ.

Tu se je zopet pokazalo, da je v edinstvi in slogi moč.

Planina. Podružnica NSSZ v Lazah pri Planini je imela v nedeljo 15. t. m. članski sestanek v gostilni ge. Mayer. Sestanek je bil dobro obiskan in je na njem poročal strokovni tajnik br. Kravos iz Ljubljane o delavskem položaju in ujedinjenju strokovnih organizacij. Njegovo izvajanje so vzeli zborovalci z odobravanjem na znanje in pozdravljali skupen nastop vseh tlačenih.

St. Pavel. Tukajšnja podružnica sklicuje za v nedeljo 29. t. m. ob 10. uri dopoldne članski sestanek, na katerem poročata strokovni tajnik br. Kravos o aktualnih vprašanjih. Bratje in sestre vsi na sestanek. Pazite na vabilo, ki bo razobešeno na tovarni.

Taborniki.

Taborniki! V torek 24. t. m. ob 7. uri zvečer v društveni sobi predavanje o jetki s filmom. Predava g. dr. Mis, asistent drž. higijenskega zavoda. Vabilo na predavanje tudi stariše naših tabornikov. — Bell Medveč.

Taborniki! Naročajte protialkoholna glasila »Mladi junak« in »Preradca«, ki razširjata tudi naš pokret. Naročite list pri posvetih in širite protialkoholni tisk. Boj alkoholu in nikotinu za zdrav naš rod, pod tem geslom na delo.

Čedenske vesti.

Strahovit poveljni. — Takoj po vseh svetih je pričelo deževati ter je deževalo skoro brez presledkov. Padal je droben in gost dež, ki je nekaj izdal. Poleg tega je bila zemlja še izza poletnega deževja prepojena z vodo in tako tega dežja ni mogla vsrkati. Vsed tega smo opazili tako nenadno napetost vod. V par dneh smo imeli vsa naša nižavja pod vodo. Naša lepa savska, dravska, murska in krška polja so se spremenila v velikanska jezera. In prav tako je bilo na Hrvaškem, Slavoniji, Banatu in drugod. Povodenj, ki sicer ni odnašala hiš, je napravila drugače ogromno škodo na polju in travnikih, pa

tudi pri živini v hlevih, raznih kletih, skladiščih itd. Veliko je škode tudi na bregovih rek, na dosedanjih regulaciji vodnih strug, ki se je vršila prav po diletantsko. Skratka naše ljudstvo je močno udarjeno in marsikdo prizadejanega udara ne bo mogel prenesti. Zlasti če pomislimo še na davčne obveze našega mafokmečkega ljudstva in delavstva. Tu je pač sedaj treba uvidenosti in naša finančna uprava ima sedaj lepo priliko pokazati dobro voljo za pomoč. Odpisite davke vsem, ki jih je udarila ta kruta elementarna sila, dajte jim sredstev za obnovev jesenske setve, povrnite jim škodo, storjeno na ljudskem

Originalne potrebščine za OPALOGRAF (Preservat in Fixat) dobiš samo pri Lud. Baraga, Ljubljana, Šelenburgova ul. 6., I. nadstr., vrata št. 10

novanje nam grešnikom, dočim je ena škola palača popolnoma prazna, v drugi celi pa na sam stanju?

Boj za gradbeni davek. Načrt za gradbenim davkom je povzročil saj eno dobro, to je, opozoril je vse zaspane duhove na zidanje stanovanjskih poslopij. Da se je v Mariboru splošno pričelo saj govoriti o zidanju, to je za Maribor že veliko. Zasluga društvu stanovanjskih najemnikov bi bila lahko če ne popolna, saj pa večja, ako bi se bil ta načrt smotreno zasnoval in taktično zastopal pred najširšo javnostjo. Tako se je pa načrtu takoj, ko ga je iznesla (menda prva) »Volksstimme«, poznalo, da mu manjka potrebne dobro premišljene predvornosti. Načrt bi bil moral biti izdelan takoj po uveljavljenju novega stanovanjskega zakona (če ne že prej), ker bi vsakdo moral priznati, da načrt ni bil dober. Predlagatelj izrabljati položaja skrajnosti v svoje reklamne svrhe. Napačno je namreč, da se pri nas stanovanjsko vprašanje navadno prične reševati le po zimi, ko je stiska najhujša. Takrat spomladi bi se dalo marsikaj pripraviti za ublažitev sedanjega položaja. Ali ravno takrat, ko je bil za to čas, društvo stanovanjskih najemnikov tudi v Mariboru ni hotelo nič slišati o pozitivnem sodelovanju za preskrbo stanovanj, v prvi vrsti pa za preskrbo bivališč za silo (za deložirance). Zdej naenkrat pa je prišel načrt po najbolj nesrečnem predlagatelju na dan. Tajiti, da g. Bahun tozadevno nima tudi osebno svoje zasluge, bi bilo ravnotako krivično, kakor mu priznati edino zaslugo. Že zadnjič smo mimogrede omenili, da ta načrt ni prav nič novega in da bi preje kot soc. demokrati imeli mi pravico si prisvajati prvenstvo že za tri leta nazaj. To leto pa se je od časa razstave gradbenih načrtov zadruge »Mojmir« ves čas opozarjalo na dunajske vzorce, katere je dunajska občina poslala zadruzi »Mojmir«. Druga napaka se je storila s tem, da društvo ni dovolj predvidelo tehnične strani preizkušnje glasovanja. Če je davek namenjen samo za Maribor, potem bi se društvo moralo omejiti le na v mariborski občini bivajoči, svoje člane. Na shodu pri Götzu pa se je glasovalo vespovprek, tudi od strani tistih, ki pri davku sploh ne pridejo v poštev. Omenjamo tudi to napako, ker je nasprotnikom davka še najbolj dobro došlo. Najbolj se pa temu boju smeje — mestna občina. Ona misli na vse drugo, le na skrb ne, kako preskrbeti preko zime saj tiste, ki so in še bodo na cesti. V tem razburjenju za in proti gradbenemu davku misli občina, da bodo tudi trpeči brezstanovanjeji pozabili, kar je najbolj potrebno: streha za silo. Pa gospoda bo kmalu videla, da se bridko moti. Zeleni naravni zakon stanovanjske bede bo prevrnil vse načrte, ki se ne ozirajo na to, kar je trenutno najbolj potrebno.

Predavanje kreditne stavbe zadruge »Mojmir«. Zadrugi se je posrečilo za letošnje predavanje dobiti dvorano pri »Pilzenskem viru«, v Tattenbachovi ulici. Na prvem predavanju v nedeljo je predavatelj skušal dokazati, zakaj je nujno potrebno v stanovanjskem vprašanju izvesti na celi črti — revolucijo v dosedanjem mišljenju pa tudi dejanju. Še več kakor brezbriznost je dosedaj škodovalo prenostransko reševanje tega največjega socialnega in gospodarskega vprašanja. To nedeljo (dne 22. t. m. pride v razpravo tudi novi gradbeni davek, raz zadruga

žno stališče. To bo ne samo teoretično, temveč tudi praktično zelo zanimivo predavanje zlasti pa za večje skupine, n. pr. železničarje. Predavatelj bo dokazal, da imajo te velike skupine v svojih rokah odločitev ali se žrtvujejo sami zase in so sigurni, da pridejo do svojega ličnega doma ali pa da plačujejo davek za »Zinskaserne«. Pojasnil bo tudi vprašanja, ki zelo razburjajo duhove, namreč, ako je društvo stanovanjskih najemnikov sploh kompetentno izvajati javno glasovanje ali pa naj bodo Mariborčani za ta pokret društvu hvaležni, ker čeprav so se storile formalne napake, končno zavisi vendar vse od vprašanja, kakšno stališče bo zavzela mestna občina in še bolj odločilno pa, kaj poreče k temu veliko županstvo. Do nedelje bo najbrže izvršen že novi kompromisni predlog, kjer igra glavno vlogo Rakoshev predlog na prisilno posojilo. Naše tovariše, ki si želijo zgraditi lastni dom ali saj priti kedaj pod varno streho, opozarjamo, da se bo tekom predavanj razpravljalo tudi o najbolj zanimivem gospodarskem vprašanju: čigava je zemlja? Predavanja sama bodo letos okrajšana, da ostane več časa za prosto debato, katere se vsakdo lahko udeleži. Začetek vsakokrat ob 10. uri dop. Vhod prost skozi vrt. Za pijačo ni nihče primoran.

Ljubljana.

Nova železniška kolonija v Ljubljani. — Ubogi vagonarji končno pridejo iz vagonov, v katerih so trpeli dolgih 7 let. Železniška uprava gradi na ljubljanskem polju ob poti proti Klečam za kamniško proggo stanovanjske hiše, ki jih pa moramo imenovati barake, ker so čisto primitivne sestave; takozvani »Riegelbau« z lesnega ogródja in 15 cm debelim zidom. Kako bodo ljudje tam po zimi zmrzovali, si lahko vsakdo misli. Lahko bi se pač zidalo malo boljše, saj so železničarji vendar tudi ljudje. Te barake bi bile primerne samo za kaka slabša skladišča.

Železniški prelaz na Dunajski cesti v Ljubljani postaja pravi kuriozum. Pravo srečo ima zadnje čase človek, če pride do prelaza — ko je odprt. Po navadi se človeku zapro zatovornice vedno pred nosom in dostikrat brez potrebe veliko preje, kot dospe kak vlak ali lokomotiva. Saj je prav, da se pazi na varnost zlasti pri vpreženi živini, toda vse do gotove meje. Čakanje 5 minut do prihoda vlaka pri zaprti cesti pa je vseeno malo preveč. Tu naj se napravi red. Gledati pa morajo vsi merodajni faktorji na to, da se ta prelaz že enkrat odpravi. Kako naj bi se to zgodilo, ne bomo razmotrivali, ker so v to poklicani drugi. Jasno pa je, da se nekaj napraviti da in mora.

Celje.

Zahvala. Ker se mi ni mogoče zahvaliti vsakemu posameznemu osebno za častno spremstvo moje nepozabne rajne žene in mamice na njeni poslednji poti in za izraženo mi tolažbo in sočutje, izrekam globoko ginenjen tem potom vsem darovalcem krasnih vencev in šopkov, pevskemu društvu »Ojka« za v sree segajoče žalostinke, svojim šefom in tovarišem in celokupnemu občinstvu za tako številno udeležbo pri pogrebu in tovarišu govorniku za tolažbe poslovilni govor ob odprtem grobu pokojnice, mojo najiskrenejšo zahvalo. Bog plačaj! — Celje 11. nov. 1925. Franjo Jelen, soprog; Lavra, Franček in Gustelj, otroci.

Tajinstveni morilec deklet.

[Nadaljevanje.]

Ze je usmerilo kriminalno osobje svoje korake proti osrednji policijski postaji, kar priteče Davis ves zasopjen za njimi. Svoj prvotni načrt si je vendarle še premislil. Saj vendar ni izključeno, da se Hardy še tekom noči vrne v svojo hišo v starem delu mesta. Da, še več, tudi to je celo mogoče, da pride v svojo vilo na zapadnem obrežju zlasti še, če ima s sabo žensko spremstvo.

In v slednjem primeru se mu mora takoj vzbuditi sum. Aretacija črna in njegove žene ni ostala neopažena v sosednjih vilah.

V obigled tem možnostim se Davis hitro odloči ter razdeli svoje spremstvo na dva dela, od katerih pošlje enega pod vodstvom izkušnega detektiva k vili na zapadnem obrežju z naročilom, da naj do jutra stražijo hišo in da od tod ne smejo preje oditi, dokler kaj drugega ne odredi.

Davis sam pa potem odide z ostalo pe-

mečo svojih ljudi proti baronovi hiši v starem delu mesta ter jih tamkaj tako razpostavi, da je poslopje popolnoma zastraženo. Davis je trdno odločen, da tukaj čaka na povratek osumljenega barona.

In vendarle je Davis prispel že prepozno. Hardy je že zopet v svoji hiši. Kočijažu je le na videz ukazal, da naj ga pelje v razne lokale, to pa iz razloga, da odvrne vsak sum, če bi se raznesla vest, da je bila Ellena s silo odvedena iz svojega stanovanja.

Sedaj sedi v svoji sobi, v kateri so okna tako dobro zastarta, da ni videti nobene odseva svetlobe. Pred njim pa stoji njegov služabnik, pretkani in hinavski James. Kot je povzeli iz razgovora, je ravnokar nekaj zelo važnega povedal svojemu gos-

po, da je Davis zopet mož, katerega ni tako lahko ukani.

Ker je bil že večkrat v Hardyjevi hiši, seveda ve, da prihaja svetloba iz baronove sobe. Če nima kak služabnik opravka v njegovi sobi — in to je ob tej pozni uri skoro izključeno — tedaj se je baron iz klubovih prostorov vrnil naravnost domov.

Prav lahko je pa mogoče, da ni Hardy sam v sobi. Toda na to ne polaga Davis nobene važnosti, zanj je edino le, da kolikor mogoče brez hrupa udere v hišo, katera je bila vsekakor trdno zaklenjena.

Davis upošteva vse mogoče okolnosti. Vsekakor je pa trdno uverjen, da bo aretacija nedvomno zelo otežkočena, če udere s svojimi ljudmi v hišo, pa ne najde barona doma. Kajti baron more v tem slučaju dobiti obvestilo, da ga je hotela policija aretirati. In se čuti krivega, je prav lahko mogoče, da pobegne v inozemstvo.

Neodločen, kaj naj stori, hodi Davis gorindol. Naenkrat pa opazi, da je odsev luči zginil. Hiša je sedaj v popolni tmini, nikjer ni nobenega znaka, da so ljudje v njej.

Detektiv razmišlja, ali naj še nekaj časa čaka, da morda preseneči barona v spanju, za kar se tudi odloči. Stojč ob vrtni ograji, zasliši naenkrat, da se mu nekdo tiho približuje. Hitro se obrne — eden njegovih ljudi stoji poleg njega.

»Kaj je?« vpraša tiho.

»Ravnokar sta dva moža odšla iz hiše pri vratih, ki vodijo na vrt. Plazila sta se po vrtu, in kar je najbolj čudno, proti ograji sosednega vrta.«

Davis osupne. Pa ne da je baron prišel sumiti?

»Preveč blizu ste stali,« reče Davis ves iz sebe, »zločinec je opazil, da stoji v bližini hiše večje število kriminalnih uradnikov.«

»Tega ne verujem,« je tih odgovor. »Zdi se nam namreč, da nameravata ta dva moža vse nekaj drugega kot pobegniti. Sicer sta jima pa itak sledila Clarke in Strong.«

»Idite hitro za menoj!« reče Davis ter se spretno požene čez ograjo, za njim pa stori isto podrejeni mu detektiv. Oba hitro prehodita vrt in zavijeta okrog hišnega vagona. Ker je bilo temno in megleno, ne vidita daleč pred sabo. Previdno in vendarle hitrih korakov go mahota skozi vrt v smeri, kjer leži Morrisova hiša. Ko dospeta do ograje, zagledata na ograjo naslonjenega moža, ki ni bil nihče drugi kot detektiv Strong. Le-ta je dozdevno že težko čakal na nju, ker se je takoj približal Davisu ter mu javil:

»Vaša milost, Clarke je šel za obema možema. Uverjeni smo, da je eden teh ponočnjakov baron Hardy. Previdno sta splezala čez ograjo ter se plazila proti tisti hiši tamkaj!«

»Hitro, brzo!« priganja Davis, ki v svojo veliko začudenje zapazi nekaj hlodov, ki leže tik ob ograji in preko katerih jo z lahkoto priti čez ograjo. Davis zleze hitro na drugo stran ograje, oba spremljevalca pa tik za njim, od tam pa se tiho kot mačke plazijo po vrtu naprej. Naenkrat pa se vsi trije ustavijo. Tik pred sabo zagledajo hišo — in dolgo lesto, ki stoji ob poslopiju. Predno se še morajo odločiti kako in kaj, zaslišijo že glas kriminalnega uradnika Clarkeja:

»V imenu zakona vas aretiram!«

Davis skoči takoj tja, odkoder je prišel glas, kjer se mu nudi nenavaden prizor: detektiv Clarke se ruje z možem, ki se brani kot pobesnel. Medtem sta že tudi ostala dva detektiva pri Davisu. V tem trenutku pa že počí zgoraj steklo na oknu, takoj na to pa že odmeva rezek ženski glas:

»Pomoč! Pomoč! Tatovi — morilci!« Clarke in Strong sta medtem moža, ki se je tako besno branil, že ukrotila.

»Baron je!« vzklíkne oba hkrati.

Tretji detektiv pa je že zlezel po lestvi kvišku. Z v desnici na strel pripravljenim revolverjem dospe do slabo razsvetljenega okna. En pogled zadošča, da uvidi situacijo, v katero mora takoj poseči. Mož, korenjake postave, po zunanosti sedeč služabnik, tlači k tlom postarno ženo ter se zaman trudi, da obupno na pomoč kričeči potisne robec v usta. Pa še mnogo več vidi detektiv skozi okno. V postelji zapazi deklico ne navadne lepote, ki zaman napenja svoje moči, da se dvigne iz postelje.

Detektiv skoči hitro skozi odprto okno v sobo. Kot bi trenil zgrabi moža za vrat. »Milostljivi gospod baron,« vzklíkne le-ta, »zamašite hitro starki usta, saj vpije kot obsedena!«

»Lopov!« zakriči detektiv, »ti si aretirani, najmanjši upor in po tebi je!«

James, kajti on je bil tisti mož, ki je udri v sobo, se prestrašen obrne. Mesto barona zagleda tujega moža, ki drži revolver v roki, naperjen v njegovo čelo. Lopov tedaj takoj izpusti ženo hišnega oskrbnika. Tako je prestrašen, da niti na obrambo ne utegne misliti.

Tedaj pa že skoči še en mož skozi okno v sobo, in to Davis sam, ki je medtem s piščalko priklical še ostale spremljevalce, da zvežejo barona, ki se je kot pobesnel upiral.

Prestrašena žena vpije še vedno na pomoč, dokler je Davis ne pomiri rekoč:

»Pred nami se vam ni ničesar bati,« jo nagovori prijazno. »Mi smo tajni detektivi, ki smo ravno še o pravem času prišli, da preprečimo ostuden zločin.«

»Moja uboga gospodična Ellena,« jadicuje stara žena ter se postavi pred njeno posteljo kot da jo hoče braniti, »lopovi so jo hoteli odvesti — — —«

Naravno je Davis sedaj še bolj osupnjen. V postelji vidi bolnico čudovito krasnega obraza z dolgimi, slato rumenimi lasmi.

»Ali je dama tamkajle gospodična Ellena Morris?« vpraša začudeno.

Oskrbnikova žena pritrudi.

»Torej mlada žena ni umrla, je zopet odzdravela?«

»Današnji doživljaji morejo postati smrtonosni za mojo gospodarico!« pristavi žena s strahom.

Sedaj se približa Davis postelji, v kateri leži bolnica.

»Oprostite, gospodična Morris! Vsekakor smo nepričakovano prišli ob tej pozni

uri, toda, kot smem pač trditi, ravno še o pravem času, da vas rešimo!«

Deklica mu ponudi svojo majhno oblede roko, katero ji Davis stisne s tako globokim spoštovanjem, kot da stoji pred samo kraljico.

»Iskrena vam hvala, moj gospod!« reče Ellena s tihim sladkim glasom. »Zahvaliti se vam imam več kot za svoje življenje — za svojo čast!«

Davisa navdajajo nekam čudni občutki. Njega, preizkušnega kriminalista, ki je doslej spoznaval le zločinstvo od vseh strani, prevzame sedaj prvič čar nad nedotaknjanim ljubkim devištvom. Naravnost očaran se nagne nad posteljo in poljubi nežno, tresočo se roko; kot okamenel gleda krasni obraz dražestne deklice.

Tedaj pa se na stečaj odprejo vrata — v sobo plane oskrbnik z dvema služabnikoma.

»Kaj se je pripetilo?« vzklíkne ves iz sebe. »Kdo — — —« Davis odgne sedaj svojo sukno, da je videti znak, da je policijski uradnik, obenem pa reče:

»Policija je lopova zalotila pri zločinu ter ju aretirala. Vun s tem lopovom, odvedite ga doli na vrt! Tamkaj že čakajo moji ljudje, ki so enega zločinca že aretirali.«

Slednje besede so bile namerjene prestrašenima služabnikoma, ki se šele sedaj zavesta kako in kaj.

(Dalje prih.)

Lastnik in izdajatelj Rudolf Juvan, Ljubljana
Urednik: Franjo Rupnik, Ljubljana.
Tiska tiskarna M. Hrovatin v Ljubljani.

Priporočamo trdko Josip Petelinca

Ljubljana, blizu Prešernovega spomenika za vodo.

Najcenejši nakup

novgavc, žepnih robcev, brisačk, klobuč, belega in rujavega platna, šifona, kravata, raznih gumbov, žlic, vilic, sprehajalnih palic, nahrbtnikov, potrebščin za šivilje, krojače, Solingen škarij za prikojevanje in za obrezovanje tr.

NA VELIKO IN MALO.

Prometni zavod za premog d. d. v Ljubljani prodaja premog

iz slovenskih premogovnikov

vseh kakovosti, v celih vagonih po originalnih cenah premogovnikov za domačo uporabo kakor tudi za industrijska podjetja in razpečava na debelo.

Inozemski premog in koks

vsake vrste in vsakega izvora ter priporoča češko-slovaški in angleški koks za livarne in domačo uporabo, kovaški premog, črni premog in brikete.

NASLOV:

Prometni zavod za premog d. d. v Ljubljani, Miklošičeva c. 15/II.

Jugoslovanski kreditni zavod v Ljubljani, Marijin trg št. 8

sprejema hranilne vloge in vloge na tekoči račun ter jih obrestuje najugodneje. Vezane vloge obrestuje po dogovoru. — Proti dobremu poroštvu daje osebne, trgovske in obrtne, zlasti pa kredite na kratek rok.

Žarnice

„Tungsram“

so najboljše!

Pozor, krojači, šivilje, nešivilje! Kaj ti koristi krog brez ponke? Z natančnim poukom preizkušene za vsakem modelu ga dobiš na željo ekspresno po pošti v KROJNI SOLI, koncesionirani od ministrstva za trgovino in obrt. Ljubljana, Židovska ul. 5. Vank mesec tečaj za krojače, šivilje in nešivilje.

Modni baržunasti klobuki kakor tudi filci v vseh modnih barvah v veliki izbiri in po nizkih cenah pri Minkl Horvat, modistki, LJUBLJANA, Stari trg 21. Žalni klobuki vedno v zalogi.

Vse pisalne, risalne in šolske potrebščine doblite najceneje v papirni trgovini

Miroslav Bivč

Ljubljana
Sv. Petra cesta 29.
Lastna knjigovoznica.
Velika zaloga šolskih zvezkov, map, in blokov.

Najboljši šivalni stroji so edino Josip Petelinca znamke „Gritzner“ in „Adler“

Večletno jamstvo. Delavnica za popravilo strojev.

Pouk v vezenju brezplačen.

Ljubljana blizu Prešernovega spomenika za vodo.

LJUBLJANSKA KREDITNA BANKA

Delniška glavnica
Din 50.000.000

Rezervni sklad ca.:
Din 10.000.000

Centrala: Ljubljana, Dunajska cesta

Podružnice:

Brežice Kranj Ptuj
Celje Logatec Sarajevo
Črnomelj Maribor Split
Gorica Metković Trst
Novi Sad

Brzojavni naslov:
BANKA LJUBLJANA.

Telefon št. 26,
413, 502, 503 in 504.

Se priporoča za vse v bančno stroko spadajoče posle.